

Edirne Camileri

Ahmet Usal - Edirne Vergi Dairesi Başkanlığı

Aralık 25, 2006

İçindekiler

0.1	Edirne Camileri	5
0.2	Selimiye Camisi	5
0.2.1	Camiye İlişkin Teknik Bilgiler	6
0.3	Selimiye Camisi Hakkında	7
0.3.1	Selimiye'nin Yapı Malzemeleri	7
0.3.2	Ne Zaman ve Neden Edirne'de?	7
0.3.3	Yapıldığı Zemin	8
0.3.4	Selimiye Avlusu	8
0.3.5	Selimiye'nin Kubbesi	8
0.3.6	Kubbe Altında Müezzinler Mahfeli	9
0.3.7	Ahşap Üstü Kalem İşleri ve Çark-ı Felek	9
0.3.8	Şadırvandan Akan Zenzem Suyu	10
0.3.9	Terslale Motifi	10
0.3.10	Hünkar Mahfeli	10
0.3.11	1913 Bulgar İşgalinden Bir İz	11
0.3.12	Mermer Ustalığının En Şık Örneği Minber	11
0.3.13	Mihrab	11
0.3.14	Kandiller ve Pencereler	11
0.3.15	Selimiye Çinilerinin Türk Çini Sanatındaki Yeri	11
0.3.16	Selimiye Minareleri	12
0.3.17	Selimiye'ye İlişkin İnançlar ve Söylenceler	13
0.3.18	Mimar Sinan Hakkında	14
0.4	Yıldırım Beyazid Camisi	15
0.5	Eski Cami (Cami-i Atik - Ulu Cami)	15
0.5.1	Eski Cami ve Hacı Bayram Veli Söylencesi	16
0.5.2	Eski Cami'nin Yapıldığı Dönem Hakkında (Osmanlı'nın Fetret Devri)	16
0.5.3	Eski Camiyi Yaptıran Kardeşler	17
0.6	Beylerbeyi Camisi	18
0.7	Gazimihal Camisi	18
0.7.1	Soğan Boğumlu Minare	19
0.8	Mezit Bey (Yeşilce) Camisi	19
0.9	Muradiye Camisi	19
0.9.1	Muradiye Camisi'nin Mevlevihane Geçmişi	20

0.10	Üç Şerefeli Cami	20
0.10.1	Osmanlı Mimarisinde Çığır Açan İlklerin Buluştuğu Cami	21
0.10.2	Dört Minare Dört Ayrı Özellik ve Eşi Bulunmayan bir Kapı	22
0.11	II.Beyazid Camisi ve Külliyesi (II.Beyazid Kompleksi)	22
0.11.1	Darüşşifa - Külliyeinin Merkezi	23
0.11.2	Sağlık Müzesi ve Önemi	24
0.11.3	II.Beyazid Camisi Hakkında	24
0.12	Darülhadis Camisi	25
0.13	Evliya Kasım Paşa Camisi	25
0.14	Şahmelek (Paşa) Camisi	26
0.15	Küçük Camiler	26
0.15.1	Ayşekadın Camisi	26
0.15.2	Sitti Sultan Camisi	26
0.15.3	Lari Çelebi Camisi	26
0.15.4	Kadı Bedreddin Camisi	26
0.15.5	Süleymaniye Camisi	27
0.15.6	Süle Çelebi Camisi	27
0.15.7	Defterdar Mustafa Paşa Camisi	27
0.15.8	Hızır (Hıdır) Ağa Camisi	27
0.15.9	Kirazlı (Hadım Şahabettin Paşa) Mescidi	27
0.15.10	Sarı Cami (Sofu Beyazid Camisi)	27
0.15.11	Şeyh Şücaettin Camisi Kalıntısı	28
0.16	Edirne Merkezi Dışında Kalan Önemli Camiler ve Yapılar . .	28
0.16.1	Fatih Camisi (Enez Ayasofyası - Enez)	28
0.16.2	Sokullu Külliyesi (Kasım Paşa Külliyesi - Havsa) . . .	28

0.1 Edirne Camileri

Edirne'ye en erken Osmanlı Döneminden itibaren Camiler damgasını vurmuştur. İstanbul ve Bursa ile birlikte, ülkemizin en güzel Camileri Edirne'de inşa edilmiştir ve yüzyıllardır ibadete açıktırlar. Camileri ele alırken, kentin simgesi durumunda olan ve Edirne'nin her yerinden görülebilen Dünya Mimarlık Tarihi'nin en muhteşem eserleri arasındaki Selimiye Camisiyle başlıyoruz.

0.2 Selimiye Camisi

Mimar Sinan'ın 80 yaşında yaptığı ve *ustalık eserim* dediği anıtsal yapı Osmanlı-Türk sanatının ve dünya Mimarlık tarihinin baş yapıtlarındandır. Yapının mülkiyeti Sultan Selim Vakfındadır. Edirne-Merkez Yeni Mahallededir.

Edirne'nin ve Osmanlı İmparatorluğu'nun simgesi olan cami, kentin merkezinde, eskiden Sarıbayır ve Kavak Meydanı denilen yerdedir. Burada daha önce Yıldırım Bayezid'in bir saray yaptırdığı bilinmektedir. 1569–1575'te Sultan II.Selim'in emriyle yaptırılmıştır. Çok uzaklardan dört minaresi ile göze çarpan yapı, kurulduğu yerin seçimiyle, Mimar Sinan'ın aynı zamanda usta bir şehircilik uzmanı olduğunu da göstermektedir. Kesme taştan yapılan cami iç bölümüyle 1.620 m²'lik, tümüyle 2.475 m²'lik bir alanı kaplar. Mimarlık tarihinde en geniş mekana kurulmuş yapı olarak nitelenen Selimiye Camisi, yerden yüksekliği 43.28 m. olan, 31.30m. çapındaki kubbesiyle ilgi çeker. Ayasofya'nınkinden daha büyük olan Kubbe, 6 m. genişliğindeki kemerlerle birbirine bağlanan 8 büyük payeye oturur. Köşelerde dört, Mihrap yerinde bir yarım kubbe merkezi kubbeyi destekler.

Yapıyı, kubbe kasmağında 32 küçük pencereyle, yüzlerdeki üst üste 6 dizide çok sayıda pencere aydınlatmaktadır. Mimar Sinan'ın yarattığı 8 dayanaklı cami planının en başarılı örneğidir.

Önünde 18 kubbe ve 16 sütunla çevrili revak bulunmaktadır. Ortada, mermerden zarif bir şadırvan vardır. Son Cemaat yeri, kalın yuvarlak 6 sütun üzerine 5 kubbelidir. Mermer işlemeli giriş kapısının üzerindeki kubbe yivli, diğerleri düzdür. Caminin 3.80 m. çapında, 70.89 m. yüksekliğindeki üçer şerefeli dört zarif minaresi vardır. Giriş yönündekilerle şerefelere tek yolla, diğer ikisinde ise üç şerefeye ayrı ayrı yollardan çıkılmaktadır.

Cami, mimari özelliklerinin erişilmezliği yanında taş, mermer, çini, ahşap sedef gibi süsleme özellikleriyle de son derece önemlidir. Mihrap ve minberi mermer işçiliğinin baş yapıtlarındandır.

Ortasına 12 mermer sütuna oturan müezzin mahfili yer alır. Sağda kitaplık bulunmaktadır. Mihrabın solunda Hünkar Mahfili vardır. Bunun alt bölümü tavanındaki özgün kalem işleri dönemin tüm canlılığını göstermektedir. Kubbe ve kemerleri süsleyen özgün kalem işleri, onarımlarda temizlenmek-

tedir.

Yapının çini süslemelerinin, Osmanlı ve dünya sanatında ayrı bir yeri vardır. XVI. yy çiniciliğinin en güzel örnekleri olan bu çiniler, sır altı tekniğinde olup İznik'te yapılmıştır. Mihrap duvarı, minber köşk duvarı, Hünkar Mahfili duvarlar, kadınlar mahfili, kemer köşelikleri, kible yönündeki pencere alınlıkları çinilerle bezenmiştir. Mihrap duvarındaki büyük çini panolarda al, mavi çiçek ve yaprak süslemeler, pencere üstlerinde lacivert üzerine ak, sülüs elhem suresi yazılı kartuşlar, en üstte de geniş bir ayet bordürü yer alır. Minber Köşkündeki çini pano, lacivert üzerine ortada kırmızı, ak bahar çiçekli ağaç altında yaprak, sümbül ve lalelerle bezenmiştir.

Hünkar mahfili zenginliği ve çeşitliliği ile ilgi çeker. Mermer mihrabın sivri kemerli alınlığında lacivert üzerine ak sülüsle, ayet yazısı göze çarpar. Bu bölümde kırmızı, mavi, yeşil renkli şakayıklar, bahar ağaçları, ak üzerine iri mavi rozetli ve çevresi çiçekli panolar, baklava biçimi yapraklar arasında karanfiller ve bahar dalları XVI.yy çinilerinin en güzel örnekleridir. Hünkar mahfili çinileri arasında, bir Saraydan getirilerek buraya sonradan konmuş olabileceği düşünülen iki elma ağacının oluşturduğu elmalı panonun Osmanlı çinilerinde özgün süsleme olarak ayrı bir değeri vardır. Bu bölümde sivri kemerli pencere alınlıklarında, lacivert üzerine ak sülüsle ayetler ve iki pencere arasında tepede yine lacivert üzerine ak kufi yazılı kare pano da ilgi çeker. Hünkar mahfili duvarlarının yarısını kaplayan bu çiniler, mihrap çinilerinden daha niteliklidir. Ancak, düzenleme ve anıtsallık yönünden daha yalındır.

Selimiye Camisinin taş duvarlarla çevrili geniş dış avlusunda, Darül-Sübyan, Darül-Kur'a ve Darül-Hadis yapıları bulunmaktadır. Bu yapıların bir bölümü ve medrese, Edirne Müzesi'nin çeşitli bölümlerini oluşturmaktadır.

Cami terasının altında yer alan Arasta (çarşı), III.Murat zamanında Selimiye'ye vakıf olarak yaptırılmıştır. Mimarı Davut Ağa'dır.

0.2.1 Camiye İlişkin Teknik Bilgiler

- Kurucusu : Sultan İkinci Selim
- Mimarı : Koca Sinan
- Yapılış Tarihi : 1568 - 1574
- Kapladığı Yer : Külliye ile birlikte 22.202 m2
- Caminin İçi : 1620 m2
- Caminin Haremi : 2475 2
- Kubbenin Çapı : 31.30 m.
- Yerden Kubbenin Kilit Taşına olan yüksekliği : 43.28 m.
- Minarelerin Yüksekliği : 70.89 m. ya da 72.50 m.

0.3 Selimiye Camisi Hakkında

“TAŞ DEHAYA ULAŞTI DEHA TAŞ KESİLDİ!”

Selimiye, varlığı ile, Türk Tarihindeki Edirne’ye güç katarak Ona simgesel bir nitelik kazandırmıştır. Yalnız zamanımızın araştırmacıları değil, eski yazarlar da Selimiye’nin bir başyapıt olduğu konusunda birleşirler.

Ernst Diez bu cami için şunları söyler:

“Selimiye; mekan büyüklük, yükseklik, topluluk ve ışık etkisi bakımından yeryüzündeki bütün yapılardan üstündür.

Bu cami Osmanlı İmparatorluğu’nun Avrupa’daki gücünün hala devam ettiği 16. yüzyıldaki politik egemenliğini de vurgulayan son sultan yapısıdır.”

Bir başka anlatımla Selimiye, Osmanlı Mimari Söyleminin ideal bir ifadesidir. Günün her saatinde kullanılan bu Kent Tacı politik gücün dini yapıda somutlaşan gösterisi anlamında, simgesel bir amacı da yerine getirir.

0.3.1 Selimiye’nin Yapı Malzemeleri

Edirne piyasasından sağlanmıştır. İnşaata ilişkin belgelerde, Enez’den bazı direklerin, Fere’den bir renkli Taşocağı ürünlerinin ayrıca, Marmara Adası’ndan ve Kavala’dan mermer getirildiği yazmaktadır. Evliya Çelebi, beyaz mermerden yapılan avlu için Atina’dan ve Temaşalık denen bir yerden gelen altı sütundan sözeder. Yine Evliya Çelebi Kıbrıs’tan ve Hüdavendigâr Sancağı’nın Aydıncık Kasabasından Getirilen diğer sütunların birer Mısır Hazinesi kadar harcama yapmayı gerektirdiğini belirtir. Bazı Kaynaklarda Selimiye Caminin yapım masrafının Kıbrıs’ın Fethinden elde edilen gelirle karşılandığı da söylenmektedir.

0.3.2 Ne Zaman ve Neden Edirne’de?

Selimiye’yi yaptırtan Kanuni’nin oğlu İkinci Selim, 22 Haziran 1567’de İstanbul’dan Edirne’ye gelmiş ve Avusturyalılar’la yapılan barış anlaşmasına kadar burada kalmıştır. Caminin yapım kararının o günlerde verildiğini söyleyenler vardır. Bir başka anlatıma göre ise Türkler tarafından Seddi İslam olarak algılanan Edirne’nin seçilmesinde padişahın gördüğü bir rüya rol oynamıştır. Buna göre Hz. Muhammet, bu rüyada Padişaha Edirne’yi ve şimdiki yeri işaret etmiştir.

Diğer yandan, Sultan II. Selim’in kentle ilgisinin gençlik yıllarında başladığı, Kanuni’nin İran Seferine çıkarken onu tahtının korunması için Edirne’de bıraktığını ve Padişahın Edirne’ye özel bir sevgiyle bağlı olduğunu hatırlatarak; Edirne Tercihinin bu durumdan etkilendiğini ileri sürenler vardır.

Bunun nedenini o dönemde İstanbul'da uygun bir arsa bulunmayışıyla açıklayan değerlendirmelere de rastlanılmaktadır.

Selimiye inşaatı 1568'de başlatılmış, 27 Kasım 1574 günü açılması kararlaştırılmış, 1575 Yılında ibadete açılmıştır.

0.3.3 Yapıldığı Zemin

Selimiye'nin yapıldığı alanda, Sultan I.Murat'ın emriyle başlatılan ancak Sultan Yıldırım Beyazıt'ın geliştirdiği Eski Saray (Sarayı Atik) olarak anılan Edirne'nin ilk Sarayı ve Baltacı Muhafızları Kışlası bulunmaktaydı.

Evliya Çelebi bu alana Kavak Meydanı demiştir.

Tümüyle 2475 m², iç bölüm olarak 1475 m² (Bazılarına göre 1620 m²) bir alanı kaplayan Selimiye'nin bumeydanda yapılışını da yine Sultan II. Selim'in rüyasına bağlayanlar olmakla birlikte; Mimar Sinan'ın yer seçiminde gelişigüzel davranmayıp bilinçli bir hesaplama içinde bulunduğu görüşünü benimseyenler az değildir. Sinan bu seçimde Selimiye'nin merkezi bir yapı olma özelliğini dikkate alırken ustalığını ve hayal gücünü de kullanmıştır.

0.3.4 Selimiye Avlusu

Avlu yaklaşık birbirine eş iki Dikdörtgen alandan oluşur. Avluya giren kapıların en görkemlisi batı yönüne açılır. Buradaki kapıdan girildiğinde beyaz mermerden çatısız ve çanak şeklinde bir şadırvanla karşılaşılır. Bu onaltıgen şadırvan Osmanlı Mimarisi Klasik Döneminin en güzel tasarımlarından biridir.

Şadırvanla avluda 18 kubbe 16 sütun bulunur. Selimiye'nin dış avlusu Camiyi üç taraftan çevirir.

Selimiye Camisi'nin taş duvarlarla çevrili geniş dış avlusunda Dar-ül Sübhan, Dar-ül Kur-a ve Dar-ül Hadis Yapıları bulunmaktadır.

Bahçe kapılarının sayısı Sekizdir. Bunlardan Mimar Sinan Caddesi'ne doğru açılana, önceleri, Alay Kapısı; Kible tarafındaki küçük kapıya; Dilenci Kapısı, doğuya dönük ortadakine de; Darphane Kapısı denmekteymiş.

Caminin batıdaki büyük kapısıyla birlikte dört kapısı vardır.

Selimiye bahçesinde üç Anıt Ağaç (Londra ve Doğu Çınarı) bulunmaktadır.

0.3.5 Selimiye'nin Kubbesi

Sanayi Öncesi Mimarinin Doruk Noktası

Aslında büyük mekan yapıları için Kubbeler, giderek, hem bir baş öge olmuşlar; hem de göğün, tanrının, politik gücün ve kent fizyonomilerinin simgesi haline gelmişlerdir.

Selimiye'nin kubbesi bu anlamda ve Sanayi öncesi mimaride tek kubbeli Mekan yapılarının gelişmesini en son noktasına ulaştıran bir doruk nokta olarak kabul edilir.

Yüksekliği 43.28 m. çapı 31.22 m. olup ağırlığı 2000 tondur ve sekiz sütun (filayağı) üzerine oturtulmuştur. Selimiye'nin kubbesi Osmanlı Mimarisi'nin olduğu kadar, kubbeli yapı geleneğinin en büyük aşamıdır.

Kubbedeki kalem işi süslemeler 1978–1985 yılları arasında restore edilmişlerdir.

0.3.6 Kubbe Altında Müezzinler Mahfeli

Müezzinler Mahfeli, namaz kılınırken Müezzinlerin (yani ezan okuyanların) İmamın tekbirlerini, arka saflara duyurmak için, tekrarladıkları yerdir. Bazıları zeminden bir kaç karış kadar yüksek bir sofa halinde; bazıları da 2–3 m. kadar yüksekçe olup kagir olanların mermer ayaklar üzerine, ahşap olanları ise direkler üzerine oturtulmuştur.

Selimiye'deki müezzinler mahfeli, iç mekana girildiğinde büyük kapı karşısında ve kubbenin tam altında bulunmaktadır.

Bazı yorumcular bu konumu nedeniyle Mahfeli Mimar Sinan'ın tarzı olarak kabul etmezler. Çünkü mahfel, bu haliyle, namaz kılanların mihrabı görmelerine engel teşkil etmektedir.

Selimiye Müezzinler Mahfeli'nin yüksekliği 18m. boyutları ise 6x6 olup; 11 mermer ayak üzerine kondurulmuş bir ahşap yapıdır.

Dört tarafı orjinal ceviz korkuluklarla çevrilmiştir.

1950 yılındaki restorasyon sırasında iskelenin çökmesi korkuluklarda Büyük hasar meydana getirmişse de kırılan parçalar daha sonra yenilenmiştir.

Orjinal ceviz parmaklıklardaki elma ağacından kakma fletolar ve açık Yeşil, açık kırmızı, koyu yeşil gri boyalar; 1984 yılında yapılan son Restorasyonda ortaya çıkmıştır.

0.3.7 Ahşap Üstü Kalem İşleri ve Çark-ı Felek

Ahşap üstü kalem işleri, sıva üstü kalem işlerinden sonra Osmanlılarda çok uygulanan bir tekniktir.

Bu teknik; sıva üstü işlere göre daha dayanıklıdır ve günümüze hiç Restore edilmeden ulaşan 500 yıllık örnekleri vardır. Bunun nedeni Dış etkenlerden korunan yerlere uygulanması ve yapıldıktan sonra nakışlar üstüne bir sır tabakası çekilmesidir. Bu işlere lake adı da verilir ki sır tabakası olarak, inceltilmiş beziryağı veya vernik kullanılır.

Bu uygulama en çok 16. yüzyıl Mimar Sinan devri eserlerinden ve hünkar Mahfeli tavanları ile Müezzin Mahfeli tavanlarında görülür.

Selimiye Müezzinler Mahfeli'nde Ahşap Üstü Kalem İşleri'nin olağanüstü Güzellikteki örnekleri görülebilir. 1950'deki hasardan sonra, bir iki Ahşap, orjinal desen ve renklere sadık kalınarak yeniden boyanmış, Diğer süslemelere törpüleme dışında müdahale edilmemiş, yalnızca yer Yer eksik motifler tamamlanmıştır.

Mahfelin tavanında Budizm’de sonsuzluğu temsil eden Çark-1 Felek bulunur. Son restorasyonda yenilenmiş olan Çark-1 Felek, burada, Caminin sonuza kadar yaşaması dileğini anlatır.

0.3.8 Şadırvandan Akan Zemzem Suyu

Müezzinler Mahfeli’nin tam altında bulunan şadırvancık, Mermerdir. Evliya Çelebi bu şadırvanın havuzunu Bursa Ulu Cami Havuzuna benzetmektedir. Halk arasında şadırvandan akan suyun zemzem Suyu olduğuna inanılır.

0.3.9 Terslale Motifi

En Çok Merak Edilen Motiftir.

Müezzinler Mahfeli’nin kuzeydoğu yönünde; köşedeki mermer ayağında, Bir küçük terslale motifi bulunur. Yaygın söylenceye göre bu lale, Cami arsasının sahibi olan ve burada lale yetiştiren kişinin, arsaya Cami yapımı için çıkardığı güclük ve ters tutumunu sembolize etmektedir.

Bazılarına göre caminin yapımında çalışan kör bir ustanın ürünü olan bu lale için, halk arasında, başka inançlar da vardır. Örneğin, Allah ve lale sözcüklerinde aynı harfler bulunması nedeniyle bu çiçeğe Mistik bir anlam kazandırılmış ve kutsal sayılmıştır. Ayrıca eski Harflerle yazılmış lale sözcüğü tersten okunduğunda Osmanlılar’ın Kutsal alameti olan hilal okunur.

Bir başka yaklaşım da Mimar Sinan’ın o günlerde hastalanan ve ölen Torunu Fatma ile ilgilidir. Buna göre zaten kalın boğumuyla yeteri kadar bozulmuş lale motifi Sinan’ın torunuyla ilgilendiği ve moralinin Bozuk olduğu günlerde bir kalfa tarafından konduurulmuştur.

Selimiye’deki terslale motifi, ziyaretçilerce, günümüzde de en çok Merak edilen cami öğelerinden biridir ve farklı söylenceleri olma özelliğini sürdürmektedir.

Terslale Dahil Selimiye Çinilerinde 101 Ayrı Lale Motifi Kullanılmıştır.

Selimiye Camisi’nde sıvaüstü ve ahşap boyama kalem işlerinde değişik Lale motifleri kullanılmıştır.

Müezzinler Mahfeli’ndeki terslale dahil, Selimiye Çinilerinde değişik Boy, renk ve biçimde 101 ayrı türde lale motifi kullanıldığı tesbit edilmiştir.

0.3.10 Hünkar Mahfeli

Caminin sol ön köşesindedir ve buna Sultan Mahfeli diyenler de vardır. Dört sütuna oturtulmuş olup sütunlar dört kemerle bağlanmıştır.

Burada bulunan çinilerin önemli bölümü 1878 Osmanlı - Rus Savaşı Döneminde Ruslar tarafından sökülüp götürülmüştür.

0.3.11 1913 Bulgar İşgalinden Bir İz

1913 yılındaki Bulgar kuşatmasında camiye isabet eden top izlerinden biri hala görülebilir durumdadır. Sultan Mahfeli yönünde ve kubbecikte bulunan bu iz, 1930 yılında Atatürk'ün Edirne'ye yaptığı ziyarette Onun emriyle ve bir ibret olarak yerinde bırakılmıştır.

0.3.12 Mermer Ustalığının En Şık Örneği Minber

Hatibin çıkıp hutbe okuduğu yer durumundaki Selimiye Minberi'nin sağ ve sol yanındaki bölümler mermerden olup geometrik örgü ile süslenmişlerdir.

Çini kaplı bir külahı vardır.

Örnekleri arasında en zarif mermer işçiliğini temsil eder.

0.3.13 Mihrab

Camilerde yönelilen taraftaki (yani kible) duvarda bulunan ve imamlık Edene ayrılmış olan oyuk, (girintili yer anlamına gelen mihrab), Selimiye'de tamamen mermerden yapılmıştır.

Kabartma çiniler ile süslenmiş Amen ve Resulü ile Fatıha suresi işlenmiştir. Çini kaplama camide görsel bir odak yaratmıştır.

Mihrab duvarındaki girinti, boyutları ve yarım kubbe örtüsüyle Selimiye Mekanına etkili bir kimlik kazandırır.

0.3.14 Kandiller ve Pencereler

Caminin minarelerinden sonra yapılan bezemesinde; en önemli ve ilgi çeken öğelerin pencereler ve örtüden inen kandiller olduğu kabul edilir.

Bazı pencerelerin üstünde eski yazımızla; "Allah göklerin ve yerin Nurudur" yazar.

0.3.15 Selimiye Çinilerinin Türk Çini Sanatındaki Yeri

Selimiye Çinileri İznik'in en parlak döneminin üretimi olup; 1572 Tarihli bir fermanla buradan sipariş edilmiştir.

Camiyi yaptıran Padişah İkinci Selim, pencerelere kadar çini olmasını, Pencerelerin üstüne Fatıha Suresi'nin çini ile yazılmasını Emretmiştir. Mihrap çıkıntısındaki çini düzeninde buna uyulurken, Hünkar mahfilinin çini düzeninde uygulanmadığı görülür.

Türk Çini Sanatının en parlak yıllarındaki bu uygulamada görülen ölçülü kullanıma rağmen, çini panoların kalitesi ve desen ile Uygulanan bezeme programı, günümüzün yegane örnekleri durumundadır.

Bu durum, Selimiye'yi mimari başarısı yanında çini sanatı açısından da, çok önemli bir yere getirmiştir.

Selimiye Camisi çinileri başka yapılarda rastlanmayan özgün ve Osmanlı Mimarisi ile Türk Çini Sanatı içinde çok özel bir yere sahiptir.

0.3.16 Selimiye Minareleri

Caminin kareye yakın ve enine dikdörtgen planlı, dört köşesinde Bulunan minareler yapıyı çevreleyen ve büyük kubbeyi kucaklayan bir görünüm sunar. Böylece minareler merkezi bir planı vurgularken yapıya Dikeylik özelliği de katarlar.

Dört minarede 380 cm. çapında, külaha kadar 70.80 m. külah ve alem dahil 85 m. yüksekliğindedir. Selimiye'den yüksek tek minare ise Delhi'deki Kutb-Minar'dır. Ancak bu minare Selimiye minarelerine göre çok kalındır.

Selimiye Camisi, bütünü meydan getiren her bir özelliği ile ilgi çekici olmakla beraber, bu bütünün ortaya koyuluş biçimi ve tüm yönlerin içinde herhangi birinin öne çıkmayarak bütünün içinde yer alması ile diğer abidevi eserlerden ayrılmaktadır.

Hindistan'da Bicapur'da Muhammet Adil Şah türbesi 44 metre çapında dünyanın en büyük kubbesiyle örtülü olduğu halde, ışık fena düzenlendiğinden mekân çok fakir ve cansız bir etki bırakır. Roma'da Panteon katedrali çok büyük fakat silindirik bir yapı olduğundan mekân monotondur, âdeta bakışları yorar. St. Pier kilisesinde ise kubbe birdenbire derine dalarak mekânın sükûnunu bozmakta ve dış kubbe muazzam fenerle birlikte iç kubbenin kifayetsizliğini gizlemektedir. Ayasofya'nın mekânı yan koridor ve galerilere doğru belirsizce kaybolup nerede bittiği anlaşılamamaktadır.

Oysa Selimiye Camisinde her taraftan son sınırlarına kadar gerilmiş dengeli mekan, şahane bir sükun halinde olup değişik cazibesiyle her gireni birden sürükler ve bir daha bırakmaz. Yüksek minareler arasında dıştan kubbenin biraz basıkça düşmüş olması mekânın tek bir kubbe ile örtülmüş olmasından ileri gelmektedir.

Cami içi şaheserler

Selimiyede mimari gibi diğer Osmanlı sanatları da gelişmenin en yüksek noktalarına varmıştır. Mermerden yapılmış minber, işçiliğindeki incelik, yükseklik, büyüklük ve güzellik bakımından bu grubun diğer şaheserlerini gölgede bırakır. Mihrap tarafında duvarlar, minberin arkası ve külaha ile camideki bütün alt kat pencerelerin alınlıkları parlak, cazip bir çini dekor ile kaplanmıştır. Mihrap duvarındaki büyük çini panoların renk ve kompozisyonlar, bunlara Osmanlı ve dünya çiniliğinin şaheserleri arasında özel bir yer vermektedir. Bu çinilerin üst kısmında lâcivert zemin üzerine iri beyaz harflerle sureler yazılıdır.

Mihrap kısmının sol tarafında Hünkâr mahfili göz alıcı zengin çinilerle hemen dikkati çeker. Burada sonradan kesilip yerlerine konmuş gibi görünen meyve vermiş iki elma ağacı bütün Osmanlı çinilerinde tek orijinal dekor olarak karşımıza çıkmaktadır. Elma fidanının kökü karanfil, lâle ve sümbüllerle zenginleştirilmiştir. Bahar açmış erik fidanı da birkaç defa tekrarlanarak Hünkâr mahfilinde taze bir bahar havası estirilmiştir. Hünkâr mahfilinin bü-

tün duvarlarını yarıya kadar kaplayan bu çiniler kalite itibarıyla mihrap kısmı çinilerinden yüksek fakat kompozisyon ve âbidevi büyüklük bakımından onlardan daha sade ve mütevazıdır.

Selimiye Camisi avlusunun Kuzeydoğu ve Kuzeybatı köşelerindeki Minarelerin üçer merdiveni vardır. Birinci merdivenle birinci ve üçüncü şerefelere, ikinci merdivenle ikinci ve üçüncü şerefelere, üçüncü merdivenle ise doğrudan doğruya üçüncü şerefeye çıkılır ve bu sırada çıkanlar birbirlerini görmezler.

Güneydoğu ve Güneybatı köşelerindeki minarelerin şerefelerine tek Merdivenle ulaşılır.

0.3.17 Selimiye'ye İlişkin İnançlar ve Söylenceler

Halk arasında Selimiye'yi yüceltme arzusundan kaynaklanan söylencelerin bazıları zamanla inanç haline dönüşmüştür. Bunda bazı Yazı ve yazarların payı olduğu da söylenebilir. Bilimsel anlamda doğrulanmayan veya büsbütün yanlış olduğu ortaya konulan söylene ve inançlar için şu örnekler verilebilir:

Selimiye'nin kubbesi Ayasofya'dan büyük değildir. Ancak Mimar Sinan'ın Ağzından yazıldığı belirtilen Tezkiret-i Bünyam da Selimiye anlatılırken: "Kubbeyi, Ayasofya kubbesinden altı zira kadrin ve dört azra derinliğin ziyade eyledim." dediği belirtilir.

Gerçekten de Selimiye kubbesi yarıküre, Ayasofya kubbesi oval ve baskıtır. Selimiye'nin kubbe çapı 31.22 m., Ayasofya'nın ise 30.90 ile 31.90 arasında değişen hafif oval bir kubbedir. Bu da hemen hemen Eş büyüklükte oldukları anlamına gelir. Mimar Sinan Selimiye'de Osmanlı Mimarisi'nin özlemine çektiği mekan bütünlüğünü gerçekleştirdiği için kendisiyle övünmektedir.

Müezzinler Mahfeli altındaki şadırvandan akan su zemzem suyu değildir. Pencereleri 999 adet olmayıp; *Eğer bin olsaydı Mekke yerine geçecekti.* görüşü yanlıştır. Çünkü pencere sayısı söylenenin Neredeyse yarısı kadar olup haremde 342, harem avlusunda 42 pencere bulunmaktadır. Şerefe sayılarının toplam 12 oluşu İkinci Selim'in Padişahlık sıralamasındaki 12. yeriyle ilgilidir görüşü tartışmalara açıktır. Bazı tarihçiler I. Süleyman ve Musa Çelebi'yi padişah kabul eder, bazıları etmez. İkinci Selim'in 12.ciliği ise, bu yaklaşımlara göre, değişmektedir.

Selimiye Kıbrıs ganimetleriyle yapılmamıştır veya Padişah'ın rüyasında Kıbrıs'ı alırsam Edirne'de yaptıracağım." şeklinde Hz.Muhammet'e söz vermesiyle ilgili olamaz. Çünkü; caminin yapımı Kıbrıs'ın alınmasından önce başlamıştır.

Minarelere hangi yönden bakılırsa bakılsın iki adet görülür. Değerlendirmesi yanlıştır. Minareler çok yerde üçer görülebilir.

Terslale konusu çok yorumludur. Örneğin; Selimiye'nin yapıldığı yerin özel bir kişiye ait lale tarlası olduğu da kabul edilemez. Çünkü o alan Edirne'de ilk Saray'a aittir.

Caminin altında kayıkla gezilebilecek oranda su bulunduğu kanıtlanamamıştır.

Diğer yandan halk arasında yaygın olarak şunlara inanılır:

Cami kubbesi tektir çünkü Allah birdir. Camisi pencereleri beş Kademelidir; çünkü, İslamın şartı beştir. Vaaz kürsülerinin dört oluşu İslam'da dört mezhebin varlığına işaret eder. Selimiye Külliyesindeki 32 kapı, İslam'ın 32 farzıdır. İki minarede toplam altı yol oluşu, İmanın altı şartını işaret eder.

0.3.18 Mimar Sinan Hakkında

İçinde camiler, medreseler, hanlar, hamamlar, köprüler, su kemerleri bulunan (ve birinden ötekine değişen sayılarla) 477 yapının sahibi durumundaki Mimar Sinan, Kayseri Melikgazi-Ağırnas'tan Birinci Selim (Yavuz Sultan Selim) döneminde devşirilen Rum kökenli bir Hristiyan'dır. Ancak Osmanlı'nın özgün yapısı içinde Türkleşerek devlet Kademelerinde yükselmiş ve zamanla Türklerin en büyük tarihi ve mimari Temsilcisi olmuştur.

Bazı kaynaklara göre; Hristiyan Türkler'dendir. Seceresi saptanmış Yakınlılarının isimleri Türkçedir.

16. yüzyıl Anadolu Türk toplumunun bugüne uzanan simgesi olup Hassa Mimarları örgütünün başına getirilmekle, Osmanlı Devlet Sistemi içinde çok önemli görevler üstlenmiştir. O; zaman içinde bir biçim Yaratıcısı, bir kahraman, bir bilge ve bir efsane olarak geçmişe ilişkin bütün olumlu duyguların odağı olmuştur.

Osmanlı Cami tipolojisinin zenginliği Sinan'ın dehasının ürünüdür. Bu durum onu, yalnızca bir cami tasarımcısı olarak görmeyi gerektirmez. Onun yaptığı tüm değişik yapılarda, camilerde görülen Estetik kaliteyi bulursunuz. Sinan'ın mimarisinde toplumun bütün Katlarıyla özdeşleşebilecek özellikler vardır. Bu nedenle yalnız güç sahiplerinin değil, bütün bir toplum kültürünün ifadesi olan bir Kimlik kazanmıştır.

Mimar Ağa sıfatı Sinan'a devlet örgütünde üstlendiği görev nedeniyle verilmiş; çok yaşamış olması nedeniyle (1588 yılının 9 Nisan günü 98 Yaşında bir bilge kişi olarak vefat etmiştir.) kendi çağında *mühendislerin gözbebeği* olarak çağrılmıştır. *O'na Çağının Öklid'i* diyenler olmuştur. Mühendis Mimar Sinan yanında bir de *Mimar Sinan* vardır. Ayrıca o, marangozluktan gelmeydi ve bununla övünürdü.

Mimar Sinan kubbeli mekanlarda en mükemmeli aramıştır.

Mimarbaşı olduktan sonra İstanbul'dan uzaklaşmamış; yalnızca Selimiye'ye gelmiştir. Selimiye yapılırken Edirne'den ayrılmayan Sinan'ın torunu Fatma 12 - 13 yaşlarındayken Edirne'de vefat etmiş olup, mezarı Edirne'de, (şimdiki Fen Lisesi önü) tarihi İstanbul Yolu Mezarlığı'ndadır.

Edirne ve civarında saptanabilen 20 kadar eseri bulunmaktadır.

Edirneliler Sinan'ı bir Edirneli olarak bilir ve öyle sayarlar.

Çünkü o; Edirne'yi yücelten en büyük eseri Selimiye'yi, tüm dehasını ortaya koyarak Edirne'ye en çok yakışan biçimde bilgi ve saygıyla en Güzel

yeri bularak yerleştirmiştir.

Koca Sinan, Selimiye ve Edirne için şunları söyler :

“Kalfalığımı İstanbul’daki şehzade Camisi’nde yaptım. Ustalığımı da Süleymaniye Camisi’nde tamamladım. Fakat bütün gücümü bu Sultan Selim Han Camisi’ne sarfedip uzmanlığımı gösterdim ve anlattım.

Öyle büyük bir Cami yaptım ki Edirne içinde bütün halkın beğenisine layıktır.”

Mimar Sinan Selimiye’yi bitirdiğinde 85 yaşındaydı.

0.4 Yıldırım Beyazid Camisi

Edirne’nin XIV.yy’dan, en eski camisidir. Gerek planı gerekse sütun başlıkları yapının ha planlı bir Bizans Kilisesi olduğunu göstermektedir. Yıldırım Bayezid adına camiye dönüştürülürken (1400) temel dışında yeniden yapılmıştır.Yapım tarihini 1396 ya da 1399 olarak gösterenler de vardır.

Kilise üzerine yeniden yapılan Caminin kibleli yapının eksenine uymadığından mihrap ha kollarından birisinin köşesine konmuş, eğimli bir görünüş almıştır. Son cemaat yerinin iki yanında tabhane odaları (gezici dervişlerin kaldığı) vardır. Günümüzdeki biçimiyle, dört Kemerli, kubbeli ve tek minareli bir camidir.

1877–78 Osmanlı - Rus Savaşı yıllarında Ruslar camiye erzak deposu olarak kullanmışlardır. Bahçesindeki mezarlarından birinin Fatih tahta geçtiğinde Edirne Sarayı Hamamında boğdurulan Sultan II.Murat’ın şehzadelelerinden Ahmet’e ait olduğu söylenir. Yeri tam olarak bilinmeyen mermerden yapılmış ve birbirine geçme küpe şeklindeki asılı iki halka nedeniyle Küpeli Cami diyenler de vardır.

0.5 Eski Cami (Cami-i Atik - Ulu Cami)

Edirne’de Osmanlılar’dan günümüze ulaşmış en eski anıtsal yapıdır. 15. yüzyılda yapılmış cüsseli camilerin en önemlisidir. Edirne’de zamanımıza ulaşmış ilk orjinal abidevi yapı olarak da bilinir. Bu aynı zamanda Devletin büyümesinin de simgesidir. 1403’te Sultan I.Süleyman tarafından yapımına başlanmış, elebi Sultan Mehmet zamanında 1414’te bitirilmiştir. Mimarı Konyalı Hacı Alaaddin, kalfası Ömer İbn İbrahim’dır.

Erken Dönem Camileri başlığı altında çok birimli veya çok kubbeli Camiler grubuna girer.Merkezi kubbeyi taşıyan dört Paye ile dört duvar üzerine dokuz Kubbelidir. Bir yanının dış ölçüsü 13 m. olan kare planlıdır. 13 m. apında ve tümüyle yarım kubbe Biçiminde olan kubbeler, yan neflerle Pandantiflere, ortada çeşitli geçiş öğelerine oturur. Orta kubbenin Trompları

mukarnas dolgusudur. Taç Kapı, son cemaat yeri girişi ve minber Ak mermerdendir. Kuzey ve batı Yüzleri daha süslüdür. Son cemaat yeri girişindeki kemer çevresinde bulunan rozetler ve sipiralli Süsleme, onarımda yapılmıştır.

İç mekanda yalnızca dört paye oluşu yapıya ferah bir görünüm verir. Bu özelliğiyle Osmanlı mimarisinde Mekânın birleştirilmesi yönünden yeni bir aşamayı oluşturur. Paye ve duvarlarda yer alan iri ak yazılar ve Barok Süsleme, mekan etkisini zayıflatır. Camide süsleme yönünden en önemli bölüm minberdir.

Kapı üzerindeki yazıtta Çelebi Sultan Mehmet'in adı vardır. Doğu ve batı yüzeylerindeki geçme yıldızlar ve Rumiler ilginçtir. 5 kemerli son cemaat yeri ve biri tek öbürü iki şerefeli, iki minaresi vardır. Cami, 1748'de yangından, 1752'de depremde zarar görmüştür. 1754'te Sultan I.Mahmut Döneminde, 1924 ve 1934'te onarılmıştır.

II. Murat döneminde Edirne'ye gelen ve Camiye girerek vaaz verdiği Söylenen Hacı Bayram Veli'nin anısına duyulan saygı nedeniyle vaaz Kürsüsü imamlarca kullanılmaz.

Ayrıca Kabe'den getirildiği rivayet edilen ve mihrabın sağında bulunan Kabe Taşı, özel bir ziyaret noktasıdır. Bu taşın önünde iki rekat namaz kılanların duaları kabul edilir şeklinde bir inanç yaygındır. Eski Cami Edirne'de duaların kabul edildiği dört yerden biri olarak bilinir.

Osmanlı Padişahlarından II. Ahmet ve II. Mustafa'ya bu camide *Kılıç Kuşanma* törenleri yapılmıştır.

0.5.1 Eski Cami ve Hacı Bayram Veli Söylencesi

Fatih'in tarihçilerinden Beşir Çelebi'nin naklettiğine göre; Hacı Bayram Veli Edirne'ye II.Murat tarafından getirildikten sonra; bir gün, Eski Cami'ye gider. Camiye girdiğinde, orta kubbenin altında ibadete meşgul olan Hz.Muhammet'i görür. Orada ne yaptığını sorduğunda Peygamber kendisine:

“Bu cami benimdir, ümmetimle bile olurum. Ya Şeyh! Zinhar bu makamı hali görmesinler. Daim gelüp bunda hacet dilesinler.”

der.

0.5.2 Eski Cami'nin Yapıldığı Dönem Hakkında (Osmanlı'nın Fetret Devri)

Eski Cami'nin yapıldığı dönem Osmanlı Tarihi açısından ilginç bir dönemdir. Caminin yapım süreciyle doğrudan bağlantılı bu dönemden bahsedilmeden Eski Cami hakkında söylenecek sözler havada kalmış olur. Bu dönem Edirne Tarihi açısından da önemlidir. Her yönüyle gerçek başkentliğin başladığı dönemdir. Dönemin sonunda Çelebi Sultan Mehmet'in kentte inşa ettirdiği

yapılar neticesinde Edirne; tam anlamıyla bir Osmanlı-Türk kenti havasına kavuşmuştur.

0.5.3 Eski Camiyi Yaptıran Kardeşler

Cami, Fetret Devri diye anılan dönemde Devlete hükmeden kardeş Sultanların aralarındaki taht çekişmeleri sırasında yapıлып bitirilmiştir. Bu kardeşler ve Hükümdar olduklarında Cami için yaptıkları çalışmalar şu şekildedir:

Süleyman Çelebi

Sultan Yıldırım Beyazıt'ın 1402'de Timur'a yenildiği Ankara Savaşı'ndan sonra önce Bursa'ya gelen Süleyman Çelebi daha sonra Edirne'ye geldi ve Burada Padişahlığını ilan etti.

Bazı tarihçiler Edirne'nin gerçek bir siyasi merkez ve başkent oluşunu Süleyman Çelebi'nin buraya geliş dönemiyle başlatırlar. Çünkü; Böylece, Bursa'nın 76 yıl 4 ay süren *Taht Şehirliği* son bulmuş, Edirne'nin 51 yıl sürecek olan *Taht Şehirliği* başlamıştır.

Diğer kardeşler başlangıçta Süleyman Çelebi'nin padişahlığını Tanımışlardı. Sonradan ona karşı savaş açtılar. Süleyman Çelebi saray Eğlenceleri ile ün yapmıştı. Yerine geçen kardeşi Musa Çelebi'nin Baskını nedeniyle kaçarken 1410 tarihinde yolda öldürüldüğünde 35 yaşındaydı.

Saltanatı 7 yıl 9 ay 21 gün sürmüştür.

Edirne Eski Sarayı'nı da burada bulunduğu yıllarda genişleten Süleyman Çelebi, Eski Caminin yapımını başlatmıştır

Musa Çelebi

Musa Çelebi Süleyman Çelebi'nin yerine geçtikten sonra ağabeyi Mehmet Çelebi ile savaştı ve onu Çatalca yakınlarında mağlup etti. Daha sonra 30 bin Kişilik bir orduyla Rumeli'ye geçen Mehmet Çelebi, kardeşi Musa Çelebi'yi yendi ve Musa Çelebi öldürüldü.

Öldüğünde 25 yaşında olan Musa Çelebi'nin Saltanatı 3 yıl 1 ay 3 gün Sürdü. Cenazesi Süleyman Çelebi'nin ki gibi Bursa'ya götürüldü.

Musa Çelebi Edirne'de tahta çıkıp kendi adına hutbe okutup para bastırmıştır. Bu süre içinde Eski Saray'a yeni bölümler eklenmiş, Edirne adeta, Rumeli'nin merkezi olmuştur.

Çelebi Mehmet (Sultan I. Mehmet)

Anadolu'da dağımlığı derleyip toparlaması nedeniyle bazı Osmanlı Tarihçileri onu devletin ikinci kurucusu hatta ikinci atası sayarlar. Çelebi Mehmet döneminin en önemli olaylarından biri Şeyh Bedreddin olayıdır. Süleyman Çelebi'nin ünlü Mevlid'i Şeyh Bedreddin'in fikirlerine karşı Ehl-i Sünneti ve Hz.Muhammet'i savunmak için yazdığı bilinir.

Çelebi Mehmet, 1421 yılında 39 yaşında Edirne’de vefat etti. Bursa’ya götürülüp ünlü Yeşil Türbesi’ne defnedildi. Bazı tarihçiler iç Organlarımızın Edirne Kirişhane semtinde bir kabristana defnedildiğini ve bu yerin 1829 Osmanlı - Rus Savaşı’nda Hristiyan’larca tahrip edildiğini yazar.

Mehmet Çelebi zamanında Edirne’ye, şimdi izi bulunmayan Tur Paşa Hatun’u Mescidi, Gazi İbrahim Bey Camisi, Şeyh Bedreddin Zaviyesi ve Ali Hasan Mescidi yapılmıştır. Süleyman Çelebi ile başlayan Eski Cami Yapımı onun döneminde bitirilmiştir.

Ayrıca Bedesten Çarşısı, Sarı Cami (Zaviye), Karaağaç’taki Timurtaş Paşa Cami o dönemin eserleridir.

0.6 Beylerbeyi Camisi

Tek ve yarım kubbeden oluşan bu cami, içinde çok ilginç Türk-İslam Mezar-taşı örneklerinin bulunduğu bir mezarlığa sahip olup, günümüzde de ibadete açıktır.

Hükümet Konağından Sarayıçi’ne giden caddenin sağındadır.1429’da, Sultan II.Murad döneminde Rumeli Beylerbeyi Sinaneddin Yusuf Paşa yaptırmıştır. Yan mekanlı, çokgen planlı tek kubbeli bir yapıdır. Sivri kemerli mermer Taçkapı ilginçtir. İçte büyük kemerin alt yüzünde rumi ve hatayi motifli kalem işi süslemeler göze çarpar. Son yıllarda yeniden yapılcasına onarılmıştır.

Caminin karşısında Sinaneddin Yusuf Paşa için yapıldığı sanılan yıkık Durumda bir türbe vardır. Sekizgen planlı taş yapıda sırlı tuğla dolgular tek süs öğeleridir.

Mezarlık ortasında bulunan türbe önemli ölçüde tahrip edilmiştir. Halk Arasında bu türbenin İncili Çavuş’a ait olduğu inancı yaygındır.

0.7 Gazimihal Camisi

Tunca Nehri’nin ve Gazi Mihal Beylerbeyi köprüsünün sağındadır. Mermer kapı üzerindeki yazıtta, 1422’de Mihal Bey’in yaptırdığı bildirilmektedir. Yan mekanlı (zaviyeli) camiler planındadır. Kesme taştan yapının önünde ağır pa-yeli, beş bölümlü bir son cemaat yeri vardır. Tek kubbeli, tek minarelidir. Alçı mihrabındaki yıldızlar ve geometrik bölmelerden oluşan süsleme özgün-dür. Ancak, mihrabın alt bölümü su basması yüzünden oldukça bozulmuştur. Caminin kible yönünde Gazi Mihal Bey’in mezarı bulunmaktadır.

Yapılış tarzı pek latif, haremde beş kubbesi olan, ayrıca kurşun örtülü bir saçağı bulunan bir cami olarak anılır.

0.7.1 Soğan Boğumlu Minare

Minaresi; soğan boğumlu taş külahlı örneklerin ayakta kalan tek ve en iyi olanıdır. 1953 depreminde hasar görmüştür.

0.8 Mezit Bey (Yeşilce) Camisi

1440/41'de Sancakbeyi Mezit Bey yaptırmıştır. Yan mekanlı (zaviyeli) Camilerdendir. 1752 depreminden sonraki onarımında, minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür. 1889'da yeniden onarılmıştır. Özgün mimarisi Yeşil çinilerle kaplı olduğundan Yeşilce adını almıştır. Küfeki taşından Mihrabın üst bölümünde kabartma frizi (bordürü) vardır. Yine bu bölüm de kalem işi süsleme izleri de görülür.

0.9 Muradiye Camisi

Muradiye Mahallesinde, Sarayıçine egemen bir tepeye Sultan II.Murat yaptırmıştır.Yazıtında tarih yoktur. Vakfiyesine ve kaynaklara dayanarak 1436'da yapıldığı sanılmaktadır.

Mimarı bilinmemektedir. Yan mekanlı(zaviyeli) camilerin en güzel örneğidir. Ama mekan, arka iki kubbeli mekan ve son Cemaat yeri, avlusunda da şadırvan vardır. Cami, dış görünüşünün yalınlığına karşın, iç süslemesi yönünden XV.yy. Osmanlı Sanatının en önemli yapıtlarındandır. Mihrap ve duvarları kaplayan çiniler, Türk çini sanatının en güzel örneklerindedir. Mihrap önü Kubbeli mekanın duvarları doğaç çiçek motifleri ile işlenmiş altıgen mavi, ak çini levhalarla, bunların arası da firuze renkli düz üçgen levhalarla kaplıdır.

Hatayili, kıvrık dallarla çevrili üstünde kabartma çinilerden bir Palmet frizi vardır. Pencerele, rumili kıvrık dal motifleriyle süslenmiştir.

Çini mihraptaki kabartma levhalar, geometrik yıldız, rumi, hayati ve Palmetlerden oluşan zengin motiflerle bezenmiştir. Buradaki renkli sır ve sıraltı tekniği başarılı bir biçimde kullanmıştır.

Aynalıktaki pano, rumili kıvrık dallar arasında iki dize kufi ve biri Aynalı iki dize nesih yazı ile süslüdür. Çinilerde sarı egemendir; Rumi motif çokça kullanılmıştır. Ayrıca, rozet, şakayık ve karanfil de görülür.

Sultan II.Murat'ın caminin solunda yaptırdığı büyük imaret, Mevlevi Tekkesi ve Semahane günümüze ulaşmamıştır.

Camide, çiniden başka, orta kubbeleri birbirine bağlayan kemerde, Duvarlarının üst bölümlerinde ve örtü düzeninde zengin kalem işleri vardır. Minberi ahşaptır.

Çiniden yapılmış mihrabı ile kanatlardaki duvar çinileri nadir ve Nefis Osmanlı eserleri olarak nitelenir.Çiniler altıgendir.

Minarenin önce yeşil çinilerle kaplı olduğu bilinir. Bu çiniler 1752 Depremi sonrasındaki onarımda sökülmüşlerdir. Cami ve minare 1953 Depreminde de önemli ölçüde zarar görmüş ve onarılmıştır.

Yakın geçmişte Ramazan Aylarında minareye mahya kurulus; hilal, Yıldız, gül, ok, yay sembolleri ile birlikte kaftan giydirilirdi.

0.9.1 Muradiye Camisi'nin Mevlevihane Geçmişi

Sultan II.Murat rüyasında Mevlana'yı görür ve Mevlana ondan bir Mevlevihane yaptırmasını ister. İşte Muradiye Cami böylelikle bir Mevlevihane olarak yapılır(1426). Ancak kısa süre sonra Mevlevi Dervişler arasında çıkan ve kanla sonuçlanan kavgalar, Sultan II.Murat'ın burasını kapatarak Camiye dönüştürmesine yol açacaktır.

Sultan II.Murat, Mevlana Sülalesinden 5. kuşak Celalettin ile altıncısı Cemalettin Çelebi'leri Edirne'ye getirterek, Muradiye yanında ayrıca Yaptırdığı Dergaha yerleştirmiştir. Geçmiş yıllarda Muradiye Cami'ne Mevlevihane Camisi de denmiştir.

Muradiye Camisi'nin geniş haziresinde Edirne Şairlerinden Enis Recep Dede, Şair Neşati, Hacı Eşref'in ve genellikle Mevlevi'lerin mezarları da bulunur.

Ayrıca İngilizlerin İkinci Dünya Savaşı sonrasında Edirne'ye sürgün ettikleri Şeyhülislam ve Türk Bilgilerinden Musa Kazım'ın da mezarı buradadır.

0.10 Üç Şerefeli Cami

1443-1447 arasında, Sultan II.Murat yaptırmıştır. Cami Osmanlı sanatında erken ile Klasik dönem üslubu arasında yer alır. Burada, ilk kez uygulanan bir planla karşılaşılmaktadır. 24 m. çapındaki büyük merkezi kubbe, ikisi paye, dördü duvar payesi olmak üzere altı dayanağa oturur. Yanlarda daha küçük ikişer kubbe ile örtülü kare bölümler vardır. Yapı, bir yenilik olarak, enine dikdörtgen bir yapıdır.

Böylece enine gelişen mekana ulaşmak istenmiştir. Bu planı Mimar Sinan İstanbul camilerinde daha gelişmiş biçimiyle uygulamıştır. Ayrıca, Osmanlı mimarisinde revaklı avlu ilk kez bu Camide kullanılmıştır. Avlunun dört köşelerine minareler yerleştirilmiştir. Üç Şerefeli Cami, bu özellikleriyle sonraki camilere öncü olan anıtsal bir yapıdır. Basamaklı üç kapıdan girilen avlunun Sütunları, serpantinli breş, granit ve mermerdendir. Avlu pencerelerinden ikisinin alınlıkları çini süslemedir. Lacivert ve ak renkli çiniler, bitkisel kıvrık dal bordürü ile çevrilidir. Burada Sultan II.Murat'ın adı geçmektedir. Revak kubbelerindeki özgün kalem işleri, Osmanlı Camileri'ndeki en eski örneklerdir. Camiye adını veren üç şerefeli anıtsal minare, 67.62 m. yüksekliğindedir. Her şerefeye ayrı yollardan çıkılması ilginçtir. Minare gölgesi kırmızı kaştan zikzaklar ve ak karelerle devinim kazanmıştır. Kaidesinde Bursa Kemerli sağır nişler vardır.

Üç Şerefeli Cami'nin, süslemeleri de ilginçtir. Taçkapı, yankapılar, minareler, sütun başlıkları ve pencerelerde mermer, ak ve kiremit rengi taş kullanılmıştır. Taçkapıda mukarnaslar ve yan nişlerin üst bölümlerindeki yazıların arasında kıvrık dal ve rumiler göze çarpar. Büyük kubbede, yan ve avlu revaklarındaki lacivert, al, ak ve sarı renkte kalem işleri vardır. Süslemelerde yazı kuşakları, rumi, palmet, lotus motifleri görülür. Kubbe peteği ve pandantiflerde de Rokoko süslemeler vardır.

0.10.1 Osmanlı Mimarisinde Çığır Açan İlklerin Buluştuğu Cami

Bu camiye yaptıran Osmanlı Padişah'ı Sulta II. Murat Edirne'yi bir başkent olarak tasarlıyordu. Üç Şerefeli; bu tasarı içinde ve o dönemlerde Balkanlardaki egemenliğin ifadesi gibidir.

Osmanlı Mimarisinde yeni bir çığır açan bu cami bazı özellikleriyle, ilklerin de sahibi durumundadır.

Örneğin; Üç Şerefeli, Selçuklu Mimarisindeki çok kubbeli dönemden tek Kubbeli döneme geçişin ilk denemelerindedir.

Bu cami Osmanlı Mimari Tarihinin ilk büyük revaklı avlusuna sahiptir. Bu avlu da, Osmanlı Mimarisi'nin bu konudaki ilk denemesidir.

1438 yılında yapımına başlanan cami 1447 tarihinde bitirilmiştir ve Yapanlar için; Mimarı Muslihittin, ustası Şahabettin'dir, diyen Kaynaklar vardır.

Osmanlı camilerinde harem taşlığı bulunan ilk deneme Üç Şerefeli'de gerçekleştirilmiştir.

Cami'ye girer girmez ana kubbenin altına gelinir ve bu Üç Şerefeli'ye ait bir özelliktir.

Kubbelerdeki orjinal kalem işleri Osmanlı Camilerinde görülen en eski örneklerdir.

Kubbede çeşitli meyvelerden oluşan *Meyve Sofrası* görülür.

Üç Şerefeli Cami, Osmanlı Sanatında Erken ile Klasik Dönem arasında yer alır. Burada ilk kez uygulanan bir planla karşılaşılır. 24 m. çapındaki büyük merkezi kubbe, ikisi paye, dördü duvar payesi olmak üzere 6 dayığa oturur. Yanlarda daha küçük ikişer kubbe ile örtülü Kare bölümler vardır. Yapı, bir yenilik olarak, enine dikdörtgen planlıdır. Böylece enine gelişen mekana ulaşım istenmiştir.

İstanbul'daki bir çok ünlü caminin kubbesinden daha büyük olan Üç Şerefeli'nin ana kubbesi (24 m.) kendi çapından daha büyük bir dikdörtgen alanı örter. Bu geometrik tasarımıyla Mimar Sinan'ın bir çok altıgen çardaklı yapısı için prototip oluşturmuştur.

Diğer yandan, Üç Şerefeli Cami'nden esinlenerek, altıgen çardak üzerine inşa edilen camiler, dünya mekan mimarisinde özgün bir konuma sahip yapılarıdır.

Mihrabın iki yanında, caminin denge durumunu kontrol için iki silindir bulunur. Bunlar ayar terazileridir ve dönüyor oluşları caminin dengede olduğunun göstergesidir.

Cami camlarının tümü renklidir.

Ses düzeninde eko özelliği belirgindir.

0.10.2 Dört Minare Dört Ayrı Özellik ve Eşi Bulunmayan bir Kapı

Dört minaresinin biri üç, biri iki, ikisi birer şerefeli olup; baklavah, şışhaneli, çubuklu ve burmalı motif üsluplarıyla bezenmiştir.

Camiye adını veren üç şerefeli minare, Selimiye yapılarına kadar minarelerin en büyüğü kabul edilirdi. Külâhıyla birlikte 76 m. olup, merdivenindeki toplam basamak sayısı 203'tür.

Şerefelerine üç ayrı yoldan çıkılır.

Bu tarzıyla bir ilktir ve birinci merdiven bir ile üçüncü şerefeye, ikinci merdiven ikinci ile üçüncüsüne, üçüncü merdiven ise; doğrudan üçüncü şerefeye götürür.

Üç Şerefeli'nin bir başka özelliği; camisiyle birlikte kesme taş kullanılarak yapılan ilk minare oluşudur.

Baklavah minare Fatih Sultan Mehmet döneminde yaptırılmıştır.

Fatih Sultan Mehmet bu minareyi Peykler Medresesini yaptırırken ekletmiştir.

Kuzeybatıdaki tek şerefeli olan minare 1610 yılında Sultan I.Ahmet tarafından; Burmalı minare ise Sultan II.Mustafa tarafından yaptırılmıştır.

Caminin ilk ve asıl minaresi Üç Şerefeli'dir.

Üç Şerefeli Caminin kapısı özgün durumuyla neredeyse cami kadar ün yapmıştır.

0.11 II.Beyazid Camisi ve Külliyesi (II.Beyazid Kompleksi)

Tunca Nehri kıyısında bulunan külliye Edirne'nin en önemli yapıtlarındandır. Cami, tıp medresesi, imaret, darüşşifa, hamam, mutfak, Erzak depoları ve öbür bölümleriyle geniş bir alana yayılmıştır.Sultan II.Beyazid'in 1484-1488 yılları arasında yaptırdığı külliyenin mimarı Hayreddin'dir. Çok etkileyici bir görünümü olan külliye küçüklü büyüklü yüze yakın kubbeyle örtülüdür.

Yapıların en ilginç 20.55 m. çaplı, tek kubbeli, iki minareli anıtsal camidir. Ana kubbeli mekânın yanlarında dokuzar kubbeli tabhane vardır. Bu Bölümler doğrudan dışarı açılmaktadır. Kubbe geçişi pandantiflerle sağlanmıştır. Mermer mihrap ve minber yalın görünümlüdür. Somaki mermerden, son derece zarif hünkar mahfili, Edirne'deki ilk örnektir. İç Mekandaki Geç

0.11. II.BEYAZID CAMISI VE KÜLLİYESİ (II.BEYAZID KOMPLEKSİ)23

Dönem Barok Süsleme caminin yalnız güzelliğini bozmaktadır. Öndeki revaklı avlunun ortasında mermer şadırvan vardır.

Cami'nin batısında Darüşşifa ve Tıp Medresesi bulunmaktadır. Darüşşifa büyük kubbeli bir bölüm ve çevresindeki altı küçük kubbeli oda ve beş sedirli sofadan oluşmaktadır. Ortası açık büyük kubbenin altında şadırvan vardır. Taban mermerdendir. Revaklarla çevrili ön avlunun yanlarında akıl hastalarının iyileştirildikleri kubbeli hücreler bulunmaktadır. Avlunun köşesinde, mutfak ve çamaşırhane bölümleri vardır. Kuzeybatı köşesindeki tıp medresesinde, revaklı avlunun çevresinde kubbeli 18 öğrenci hücresi, büyük kubbeli dersane ve ortada şadırvan yer alır.

Sultan II.Beyazıd'ın Selimiye Kütüphanesinde bulunan vakfiyesinde, külliyyede çalışan 167 memurun listesi ve gündelikleri belirtilmektedir. Yine bu Vakfiyeden Darüşşifa'da, bir başhekim, ikinci ve üçüncü hekimler, iki göz hekimi, iki cerrah, bir eczacı, bir gassal (ölü yıkayıcı), bir katip, bir vekilharç, bir aşçı, bir süpürgeci bulunduğu belirtilmektedir.

Külliye bütünüyle, Kültür Tarihi yönünden önemlidir.

Padişah II.Beyazıd tarafından kurulan bu külliyenin (sitenin) temel amacı Edirne'yi bir Darüşşifaya(Hastaneye) kavuşturmadır.

Sitenin ana merkezi Darüşşifa olup; Tabhane (Misafir ve Dinlenme Yeri), Tıp Medresesi (Temel Bilimler Fakültesi), Cami, İmaret (mutfak, yemekhane, depo,) Köprü, Hamam, Un Değirmeni, Su Deposu, Sübyan Mektebi, Mehtherhane, Muvakkithane (günün saatlerini ve takvimini bildirir) gibi üniteler Darüşşifayı destekleyen sosyal, dini ve kültürel nitelikli yerlerdir.

0.11.1 Darüşşifa - Külliye Merkezi

Üç bölümden oluşur: Birinci bölümde poliklinikler, özel diyet mutfağı ve personel odaları bulunmaktadır.

İkinci bölüm ilaç deposu ve üst düzey personele aittir.

Üçüncü bölümde 6 kişilik ve 4 yazlık yatak odası ile bir müzik sahnesi bulunur. Burada on kişiden oluşan müzik topluluğu tarafından haftada üç gün müzik konserleri verilir.

Evliya Çelebi burada hastalara deva, dertlilere şifa, divanelerin ruhuna gıda ve def'i sevda olmak üzere on adet hanende ve sazende gulam(genç) ayrıldığı, bunların üçü hanende, biri neyzen, biri kanuni, biri musikari, biri cengi santuri, biri udi olup haftada üç gün hastalara ve delilere büyük kubbenin altında müzik faslı verdiklerini; neva, rast, düğah, çargah ve suzinak makamlarını çaldıklarını bildirmektedir.Mevsim çiçeklerinin (gül, karanfil, sümbül, reyhan ve misk-i rum) koku ve renklerinde de tedavi yapıldığını yazmaktadır.

Binanın her tarafından dinlenebilen bu konserler kadar; su sesi ve güzel kokulardan yararlanarak ruh hastalarının tedavisi yoluna gidilirdi. Bu noktada önemli sayılan bir olgu; aynı yıllarda Avrupa'da delilik denilen hastalık durumlarında hastanın *Şeytandır* gerekçesiyle yakılmasıdır.

Ashında hastahane her türlü hastanın kabul edildiği bir yerdi ve tedavi parasızdı.

Örneğin burası, göz tedavisi için de önemli bir merkezdi.

Bu hastahanedeyse, zincire vurulması gereken akıl hastalarına, paslı demirin olumsuz etki yapma olasılığı düşünülerek bu demir aksam altın ve gümüşle yaldızlanmıştır

Hastahane kadrosunda 1 baştabip, 2 tabip, 2 göz uzmanı, 2 operatör, 1 eczacı bulunmaktaydı.

0.11.2 Sağlık Müzesi ve Önemi

Küllüye son dönemde, Trakya Üniversitesine devredilmiş ve üniversite tarafından düzenlenerek Kültür Bakanlığının ve Ruh Hastaları Redaptasyon Derneğinin de katkılarıyla Müzeye dönüştürülmüştür. Sağlık Müzesi adıyla anılan sözkonusu oluşum; Avrupada geçtiğimiz yıllarda *Yılın Müzesi* ödülünü almış olup, yabancılar tarafından en çok ziyaret edilen tarihi mekanımız haline gelmiştir.

II.Beyazıd Külliyesindeki Sağlık Müzesi'nde eski tıp aletleri ile tıp eserleri ve Edirne Tarihi ve Kültürel araştırmalarına çok emek vermiş Dr. Rıfat Osman, Prof.Dr. Süheyl ÜNVER odaları bulunmaktadır.

Ruh Hastalıkları Redaptasyon Derneği'nce düzenlenerek 30 Haziran 2000 günü açılan ana bölümdeki ruh hastalıkları ve tedavilerinin mankenlerle anlatıldığı birimler büyük ilgi görmektedir.

0.11.3 II.Beyazıd Camisi Hakkında

Padişahlar Saraçhane Köprüsü tarafından, nehir yoluyla ve padişahlara özel kayıklara binerek cuma namazı için bu camiye gelirler, rıhtımlar üzerinde biriken halk padişahı dualar ve ilahiler okuyarak selamlardı.

Caminin iç kısmı kare şeklinde olup, yirmiiki metre çapındaki kubbe dört tarafı çeviren duvarlara oturtulmuştur. Avlusunda daire kesitli bir şadırvan yer alır.

Mermer mihrab silmelerle oluşturulmuş bir çerçeveye sahiptir. Anıtsal mermer minberin korkulukları şebekelidir.

Hünkar Mahfeli toplam onyediyedi adet, sekizgen prizma şekilli mermer sütun üzerine oturmaktadır.

İki minaresi bulunur.

Edirne Yolunda Vefat Eden Sultan II.Beyazıd Hakkında

İstanbul'da sıkıldıkça Edirne'ye gelip, Edirne Sarayı'nda kalan padişahlardan biri de Sultan II.Beyazıd'dır.

Bazı tarihçiler onun tahtını oğlu Yavuz Sultan Selim'e bıraktıktan sonra (veya Yeniçerilerin baskısıyla bıraktırdıktan sonra) ömrünün geri kalanını

geçirmek üzere Dimetoka'ya gelirken Edirne yakınında (Sazlıdere'de) vefat ettiğini (Bazılarına göre oğlu tarafından öldürüldüğünü) yazarlar.

Ölüm yeri bazı kitaplara göre Sazlıdere, bazılarına göre ise Havsa Abalar Köyü'dür.

Sultan II.Beyazıd'ın saltanatı 31 yıl sürmüştür. Ömrünün bir bölümünü içki alemleri, eğlence ve sefahat içinde geçirmiştir. Ancak sonradan kendini dine vermiş ve bu dönemdeki yaşamıyla Veli, Sofu, Gazi olarak anılır olmuştur.

Babası Fatih Sultan Mehmet'in sanat ve kültürel içerikli çalışmalarını yok etmekle (hatta resimlerini saraydan attırmak ve yaktırmakla) suçlansa da, bazı tarihçiler onun; şair, bestekar, alim, hattat ve yay yapımcısı olduğunu kabul ederler.

Hatta Fatih Sultan Mehmet'ten sonra, Osmanoğullarının en bilgini olarak ananlar da vardır.

Sultan II.Beyazıd, kardeşi Cem Sultan'la aralarında geçen taht mücadelesi ve rekabetiyle de anılır.

Kendi adıyla anılan Cami ve Külliye, bugün bize bıraktığı en ölümsüz eserlerdir.

0.12 Darülhadis Camisi

Set yolunun demiryolu köprüsü yakınından sola dönünce görülebilen Dar-ül Hadis Camisi; Sultan II.Murat döneminde medrese olarak 1434 yılında yapılmış Sultan eserlerindedir. (Bazı tarih kitapları, cami ve medresenin ayrı ayrı yapıldığını yazarlar.)

Hız. Muhammet'in Edirne'de II.Murat'a rüyasındayken yapımı için emir verdiği söylenir. Bu nedenle duaların kabul gördüğü yerlerden biri olarak bilinmektedir.

Sonradan camiye dönüştürülen Dar-ül Hadis'in yarısı 1913 yılındaki Bulgar İşgali döneminde isabet eden top mermileri nedeniyle yıkılmış, onarılmaktayken Birinci Dünya Savaşı'nda petrol ve benzin deposu olarak kullanılmıştır. Son yıllarda onarılan ve çevre düzenlemesi yapılan cami ibadete açıktır.

0.13 Evliya Kasım Paşa Camisi

Aynı isimle anılan mahallede Tunca Nehri kıyısındadır.

Fatih Sultan Mehmet ve Sultan II.Beyazıt dönemlerinde Rumeli Beylerbeyi olan ve daha sonraları başvezirlik yapan Kasım Paşa tarafından 1478 yılında yaptırılmıştır. Cami tek kubbeli olup tek minarelidir.

Cemaatin alınmasını sağlamak için nehre 14 basamak taş merdiven yapılmışsa da günümüzde sadece 2 basamak bulunmaktadır.

Evliya Kasım Paşa'nın mezarı da cami'nin kabristanındadır.

0.14 Şahmelek (Paşa) Camisi

Gazi Mihal Köprüsü'nün Edirne yönündedir. 1429'da yapılmıştır. Mahalle mescidi olup, kesme taşten, tek kubbeli bir yapıdır. Taçkapıdaki Taş işçilik ilginçtir. İçten duvarlar rumi bordürlü altıgen çini Panolarla kaplıdır. Yer yer çinili alçı mihrap, sekizgen geçmeler, Geometrelik bordürler ve rumi motiflerle süslüdür.

Bu caminin yerinde önceleri bir medresenin bulunduğu ve ünlü hukukçulardan Molla Hüsrev'in burada müderrislik yaptığı bilinir. Camiyi Musa Çelebi'nin Veziriazamı Kör Şah Melek Paşa yaptırmıştır. Minaresi Balkan Savaşında yıkılmış olup, yeniden yapılmıştır.

0.15 Küçük Camiler

Edirne'de büyük ve kompleks cami yapılarının yanında; o kadar büyük olmayan ve yan unsurlarla desteklenmemiş, ancak kendi başına da yaptıran tarihi kişilikler ve güzellikleriyle etkileyici görünen, tek kubbe ağırlıklı pek çok küçük cami de bulunmaktadır. Gezmekten, ibadet etmekten ve öğrenmekten zevk duyacağınız bu yapıların en önemlileri hakkında bu bölümde kısa bilgi verilmektedir.

0.15.1 Ayşekadın Camisi

Çelebi Sultan Mehmed'in kızı Ayşe Hatun tarafından 1469'da yaptırılmıştır. Tek kubbeli küçük bir camidir.

0.15.2 Sitti Sultan Camisi

Saray bahçesinde(sarayıçinde) bir bölüm ayrılarak 1482 yılında Fatih Sultan Mehmet'in eşi Sitti Hatun tarafından yaptırılmıştır.Sultan Camisi adı ile de anılır. Caminin yanında sonraları, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Sarayı yaptırılmıştır.Tek kubbe ve bir minaresiyle kurulan camide dinlendirici bir hava vardır.

0.15.3 Lari Çelebi Camisi

Lari Çelebi tarafından 1514'te inşa edilmiştir.

0.15.4 Kadı Bedreddin Camisi

Tek kubbeli olarak 1530'da yaptırılmış olan cami, 1752'deki büyük Depremden çok zarar görmüş ve kubbesi yıkılmıştır. Yapılan onarımda üstü çatı ile örtülmüştür. 1953 depreminden sonra da ahşap çatı yerine kubbe yapılmış ve son cemaat yeri kubbeleri tamamlanmıştır.

0.15.5 Süleymaniye Camisi

Kanuni Sultan Süleyman'ın vezirlerinden Süleyman Paşa tarafından 1548'de yaptırılmıştır. Tunca nehri kıyısındaki Bostanpazarı semtinde, bir Minareli, tek kubbeli bir camidir. Üç kubbeli son cemaat yeri ile Minaresi yıkıktır.

0.15.6 Süle Çelebi Camisi

Hacı Süle isminde bir zat tarafından 1560'da yaptırılmıştır. Kubbesinin zelzeleden yıkılması üzerine ahşap bir çatı ile örtülmüştür.

0.15.7 Defterdar Mustafa Paşa Camisi

Kanuni Sultan Süleyman'ın ve Sultan II. Selim'in Defterdar'ı olan Mustafa Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. 1752 Depreminde çöken kubbe, ahşap bir çatı ile örtülmüş, 1953 depreminden sonra da yeniden kubbeli hale getirilmiştir. Bu onarım sırasında üç kubbeli cemaat yeri eklenmiştir.

0.15.8 Hızır (Hıdır) Ağa Camisi

Selimiye'nin doğusunda bulunan ve bu camiye en yakın küçük camilerden olan Hızır Ağa Camisi 16. yüzyıl (bazı kitaplarda 15. yüzyıl) yapısıdır.

1877-78 Osmanlı - Rus Savaşı döneminde önemli derecede hasar görmüştür. Cami 1886, 1894(95), 1971(72), 1975 yıllarında onarılmıştır. Günümüzde ibadete açıktır.

0.15.9 Kirazlı (Hadım Şahabettin Paşa) Mescidi

1436 yılında Hadım Şahabettin Paşa tarafından yaptırılmış, ahşap çatılı, tek minareli mescittir.

Halk arasında Kirazlı Camisi olarak anılır.

Şimdiki minaresi orijinali değildir.

Şahabettin Paşa; Sultan II.Murat'ın Rumeli Beylerbeyleri'nden biri olarak bilinir.

0.15.10 Sarı Cami (Sofu Beyazid Camisi)

Halk arasında genellikle Sarı Cami olarak anılan bu cami Küçükpazar Sementi'nde ibadete açık tek camidir ve yöre cenazeleri bu camiden kaldırılır.

Padişah I.Mehmet'in (Çelebi Sultan Mehmet) hocası Sofu Beyazid tarafından yaptırılmıştır. Öncelikle bir zaviye olarak yapıldığı sonradan camiye çevrildiğini yazan kaynaklar da bulunmaktadır.

Zaman içinde çeşitli yangınlar geçirmiş ve buna bağlı olarak ta değişikliklere uğramıştır.

İki sıra tuğla ve aralarında moloz taşı ile yapılan minaresi bu haliyle Osmanlı Mimarisi'nin güzel örneklerinden sayılır. 14 basamaklı ve meşe ağacından yapılma merdiveni ahşap yapısıyla döneminin ilginç özelliklerini sergiler.

0.15.11 Şeyh Şücaettin Camisi Kalıntısı

Tunca Nehri boyunca Tunca (Ekmekçizade) Köprüsü yönünde, set yolundan gidildiğinde doğu tarafında, yalnızca minare kalıntısı bulunan Şeyh Şücaettin Camisi'nin yer aldığı alan görülür.

Sultan II.Murat'ın ünlü şeyhlerinden ve tarihçilerin Ebülhayrat adını verdikleri Şüca'nın da bahçesinde gömülü bulunduğu camisi bir mescit ve zaviye olarak yaptırılmıştır.

1535 yılında Kanuni Sultan Süleyman'ın buyruğu ile camiye dönüştürülen yapı 1751 depreminde yıkılmış ve üstündeki kurşun ve malzemeler satılarak yeniden yapılmıştır.

0.16 Edirne Merkezi Dışında Kalan Önemli Camiler ve Yapılar

İl sınırları içinde İlçelerimizde de önemli Osmanlı tarihi yapıları mevcuttur. Bunlar:

0.16.1 Fatih Camisi (Enez Ayasofyası - Enez)

Bizans döneminden kalan yapı, oldukça büyüktür. Köşe duvarlı, haç planlı kilise grubundandır.

Yapı, Osmanlı Döneminde güneydeki kola mihrap ve minber yerleştirilerek camiye dönüştürülmüştür. Uzunlamasına gelişmiş haç planı ile Orta Bizans, dış yüzeydeki tuğla süslemeleriyle de Geç Bizans dönemi özellikleri göstermesi bakımından ilginçtir. Cami günümüzde yıkılmış durumdadır.

0.16.2 Sokullu Külliyesi (Kasım Paşa Külliyesi - Havsa)

Havsa İlçesinde, Edirne yolundadır. 1576–1577'de Sokullu Mehmet Paşa'nın oğlu Kasım Paşa adına Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Külliye; iki kervansaray, cami, medrese, imaret, çifte hamam, tekke, köprü ve arastadan oluşuyordu. Günümüzde yalnızca cami, hamam, cami avlusuna dayalı ve ne olduğu anlaşılamayan ocaklı - nişli bir duvar, arastanın ortasında cami ile kervansarayı bağlayan dua kubbesi ve külliye daha sonra eklenmiş çeşme görülmektedir.